

Կերկիրն որ նայինք՝ այն ընդարձակ տարածութիւնը ուր աստղերէն պատ տեաներու բան մը չկայ և ամպ չեղած ասեներ կապուտ կ'երեւի, վճիռն լռութակ ջրով խորունկ լճի կամ ծովու վրայ նայիս, որուն բուն յատակը խորութեան համար անտեսանելի ըլլայ, կապուտ կ'երեւի, վերջապէս՝ որ կողմն որ նայիս և տեսներու նիւթեղէն բան մը չը տեսնես՝ կապուտ գոյն կը տեսնես, ասոր համար բաց կապուտ գոյնը հաւաքի և ճաշի (առնիփրէն սխալ արտաւանութեամբ ճաշի) կըսուի և ստինքն օրային և ցային և լսուցմէ կնիւնք օրէնաւորապէս հետեւցնել թէ՛ տեսութեան գոյնը բաց կապուտն է, տեսներու բան մը չըլլայ, կամ տեսած բանդ գոյն չունենայ, բաց կապուտ կը տեսնուի ։

Եւոր գործնականը սա ըլլալու է որ թէ վարագոյնները, թէ ճրագապահ թիթեղները, թէ պատի վրայ փակցուած թուղթերը կանանչի տեղ կապուտ ներկուած ըլլան աւելի ազէկ կ'ըլլայ ։ մանաւանդ թէ որ կապուտ ներկին մէջ լոյս փոփոխութեամբ նիւթը մտած չըլլայ, վասն զի այս նիւթն ալ գորաւոր և շատ փնտասկար թոյներէն մէկն է, որ կրնայ մարդոյս աչքին կամ փափուկ գործարանացը վրայ գէշ ազդեցութիւններ ընել ։

Արաքսեան առատածեռնութիւնն ու գոլորթիւնը ։

Եւս երկու բարոյական յատկութիւններն ամէն ատեն հաշակաւոր եղած են Արաքսեան մէջ, որոյ վրայ հետեւեալը կը պատմուի ։

Երբ հոգի Սեբեք ուխտի գողացած ըլլալով իրորու հետ տեսութիւն ներսուտ մէջ առատածեռնութեան վրայ խօսք ըլլալով խնդիր կը ծագէ

թէ առատածեռնութեան մէջ տուեալ րեք անձանց մը մէկաներէն աւելի գտնուած է ։ Դիտելէստ Վարդապետ մի որ Սեբեք օրէնսդրին մօրեղբայրն էր ։ Սպասէր թու և Սաստի տղայ Վախստ մի, Վախստի Վարդապետ անձը մի, ամեն մէկը ստոյգ մէկին կողմը բռնելով խօսքն երկուցուցած ժամանակին մէկը որ առաջ ընդ խօսքի մտած չէր, խրատեց որ պարտաւոր տեղը խօսք երկուցնելէն աչքէկ է որ ամեն մէկինին իրենց գողացած անձը մէկ մէկ բանով փորձելու ելին ։

Վարդապետ գոլորդ անոր գնաց որ ուղի հեծած ճանապարհորդութի մը ընելու վրայ էր և բաւ անոր՝ որ հեռու տեղ մը երթալու ստիպուած ըլլալով, պէտք եղած բաները չունենալուն համար անոր օգնականութեանը դիմել է ։ Վարդապետ նոյնհետեւ ձիւն վար իջաւ, և ուղիք բեռնով անոր շնորհեց, ազալելով որ ձիւն թամբին վրայ կախուած սուրը աչէկ պահէ և ձեռքէ չհանէ ։ Վասն զի լին գործածածն է, որ անոց մէջ սրբազան բան մը կը սեպուի ։ Սեբեքն բեռներ մէջ կար քանի մի ձեռք մը ։ Խաբար հանդերձ՝ և չորս հազար ոսկի, բայց պարգեւը աւելի յարգի ընողը լինի տալն էր ։

Սաստի տղան Վախստ գոլորդն անոր քով գացած ասեներ անոր սպասուորդ գտաւ, որ իր տիրոջ տակաւին քնացած ըլլալն իմացնելով թէ որ բանի մի համար եկեր ես, ձեռքէս եկածը կ'ընեմ ըսաւ ։ Վարդապետ աչէք ունիմ ըսելուն՝ սպասաւ որքան մէկ քանի մի բերաւ տուաւ անոր, որուն մէջ եօթն հազար սկի կար, թէ որ առաւուրի համար ճաշնապարհորդութիւն պիտի ընես ։ Եւս ինչ տեղ ուղի և այն ինչ տեղ ծառ

խու գերի կը գանձուին լուծելով՝ նշան մ'ալ տուաւ, որ առանց ստակ մի վճարելու կրնար ուզող մի և գերի մ'առնուլ: Սորդը ասոնց պէտք չունէր, առածները բերաւ ընկերներուն քով: Վայիս երբ արթնցաւ սպասաւորն եղածներն պատմեց, մարդն ուրախաւ նալով ազատ բրաւ սպասաւորը, միայն այնքան յաղիմանութիւն մ'ըրաւ. որ զինքը չէր արթնցուցեր որ անոր առւածէն աւելի բան կրնար տալ:

Երապէս կոյր էր, և զինքը գովողը քովը գացած ժամանակը ինքն ալ իր երկու գերիները մէկ մէկ կողմն առնելով և անոնց ձեռքէն բռնելով ազօրքի կ'երթար: Երբ իրեն գացողին պէտքն իմացաւ, գերիներն երկուքն ալ անոր տուաւ որ տանի ծախէ և պէտքը հոգայ: Սորդն առնուլ չուզելով՝ Երապէս բաւ որ ես ասոնք քովէս զատեն ուրքս առած եմ, ուստի դուն չընդունիս՝ թէեւ ես ազատ կ'ընեմ, որով իմ ընելիքս ըրած կ'ըլլամ: և դու պարապ տեղը կարօտութեանդ մէջ կը մնաս: Եւս խօսքիս վրայ մարդը հաճեցաւ առնելու:

Երբն ալ իրենց փորձայն արդիւնքը հրապարակաւ պատմեցին, և ամենէն գերազանց դատուեցաւ Երապէսն առատաձեռնութիւնը, որ բերթէ նայն իսկ իր աչքը ուրիշի նպատակը հաւմար տուեր է. վասն զի իր ձեռքէն բռնելով ուզած տեղը տանող գերիները քովէն հեռացրնեղէն ետքը, իրեն հարկ կ'ըլլար խարխալելով և պատերը բռնելով քալել:

Եւսոնց պէտ օրինակներ մինչեւ հիմայ ալ մէջերին պակաս չըլլալուն օրինակներ կան, որկէց կ'իմացուի որ առատաձեռնութիւնն Երաքներուն բնական մէկ յատկութիւն պէտք եղած է:

Եւսոր համար զարմանք կու գայ՝ երբ նոյն Երաքներուն գողութեան պարտ-

պելը կը լքուի: Եւսոնք իրենք զիրենք արդարացիներու եւ գողութիւններու նուէն օրինաւ պատթեան կերպարանք մի տալու համար կ'ըսեն, թէ երբ Երաք համ նահապեան իրենց նախահայր խմայելը քովէն ձամբեց, Եւսուած ալ Երաքիայի և շրջակայից գաշտերն ու անապատները բոլոր մէջը գրտնըւածներովն իրեն շնորհեց, և անկէց ալ անոր ցեղին անցաւ այս իրաւունքը, ուստի այն երկիրները գանուող ամեն բան, թէ մարդ ըլլայ թէ ինչք իրենցն է, և անոնց տիրելով գողութիւն ըրած չեն ըլլար, իրենց ինչքը առած կ'ըլլան, այսու ամենայնիւ՝ երբ մէկը անոնց քով իրեւ հիւր երթայ, անոր բնաւ մէկ բանին չեն դպչիր, և ուրիշներուն ալ կը ծանուցանեն որ այն ինչ ձանապարհորդը իրենց հիւր է, ուստի այն մարդը կրնայ ամենայն ապահովութեամբ և առանց բան մի գողցնելու այն գող կարծուած Երաքներուն մէջ ուղածին չափ պրտորոխ: Երաքներուն իրարմէ բան գողնալն աւանդին լուծած չէ:

ԻՄԱՆՈՒՄԵՐ ԵՒ ՊԱՐՏԻ ՍԵՊԱՆԱԿԱՐԻՆ

(Երաքնակութիւն, տես թիւ 7.)

Պատիւը ողջութեան կը նմանի. մէյմ՝ որ կորսուի ալ չեակնար նորէն ձեռք ձգել: Ուրիշն ամենայն նախան ձայնաղութեամբ պէտք է որ պատուոյս վրայ հսկեմ. և անանկ բան մը չգործեմ որ կրնայ կորսուիլ, ուրիշի վրայ չարախօսելն առաջ պէտք է լու մտածեմ, վասն զի որչափ որ դիւրին է փնտելը, այնչափ ալ դժուարին է եղած փնտաւն դարման տալիլ: Ինչ բարի բան որ ուրիշներուն վրայ լսեմ, յօժարութեամբ պէտք է